

**Metsküla
lapsevanemad**
leiavad, et neid on koheldud
ebaõiglaselt. Lk 3

**Noarootsi
rahvas**

igatseb taga vanu aegu
ehk oma valda. Lk 4

Lääne Elu

EESTI VANIM JÄRJEPIDEVALT ILMUNUD SÕLTUMATU AJALEHT

NELJAPÄEV, 31. OKTOOBER 2024 | NR 125 (5115) | 1,50 €

**Aivar
Sõerd:**

Kullamaa kiriku
orel on hea ja
jõulise
kõlaga. Lk 5

● KEERULINE PROTSESS

Kohtuprotsessil said sõna Suure-Lähtrust leitud vastsündinu ema lähedased

Teisipäeval algas ja kolmapäeval jätkus Haapsalus kohtuprotsess naise üle, keda süüdistatakse veebruari alguses Suure-Lähtrus oma vastsündinud lapse tapmises ja laiba rüvetamises.

MALLE-LIISA RAIGLA
malleliisa@le.ee

Kui avapäeval väitis süüdistatava kaitsja Robert Sarv, et naine ei teadnud oma rasedusest, siis kolmapäeval tuli välja, et poolteist kuud enne lapse sündi hakkas naine uurima raseduse katkestamise, kodusünnituse, sünnituse kulu, sünnitusest taastumise, surnult sündimise, assisteerimata sünnituse jne kohta, mis viitab sellele, et ta vähemalt aimas, et on rase.

Pisar tuli silma

Süüdistatav Kairi Kuusemaa end lapse tapmises ja laiba rüvetamises teisipäeval süüdi ei tunnistanud, kuid on lapse enda omaks tunnistanud ja kohtuprotsessi käigus, kui prokurör näitas politsei rinnakaamera salvestust lapse leidmisel, tulid talle pisarad silma.

Eriti hakkas süüdistatav nutma, kui tunnistajapinki asus kolmapäeval tema ema Anita Kuusemaa. Süüdistatava ema ütluste andmise ajal hakkas aga kohtupingis istunud naisel nii halb, et talle tuli kutsuda kiirabi. Pärast meditsiinilist turgutamist jätkus ülekuulamine. „Kõik on korras, emme. Rahu,” ütles ka süüdistatav protsessi jätkudes. Kohtualune pöördus istungisaalis ema poole hiljemgi. Kui prokurör küsis Anita Kuusemaalt, kas Kairi Kuusemaa ka millegi üle kurtis, ütles ema, et tütar kasutas tihti lauset: „Ma ei ole naine, ma olen mees.” Selle peale avas süüdistatav taas suu: „Emme, see on kohus. Me oleme kohtus.”

Kolmapäeval kuulati üle kaks süüdistatava pereliiget, lisaks emale ka noorem õde Kaire Kuusemaa. Mõlemad olid ütluste andmisega nõus, kuigi neil oli õigus sellest ka loobuda. Õde ütles, kui süüdistatav mullu detsembris Dubaist tuli, märkas ta, et õde on kosunud ja tema kõht on tavapärasest suurem, kuid süüdistatav olla öelnud, et on lihtsalt palju söönud. Õde jäi teda uskuma. Seda enam, et õde sõnul oli süüdistatav ostnud ka kaalulangetustablette.

Ema sõnul polnud süüalune aga juurde võtnud, vaid jõulude ajal süüaksegi palju ja seejärel hakatakse kaalu langetama. Samuti oli Kairi Kuusemaal ema sõnul gluteenitalumatus ja nisujahu paisutaski kõhtu. Ema ütles, et tütre kõht oli sile kui laud. Seda, et tütar rase oleks olnud, ema aru ei saanud.

Pereliikmete sõnul raseduse ajal süüdistataval üldjuhul terviseprobleeme polnud ja millegi

Kairi Kuusemaa kaitsja Robert Sarv (esiplaanil) rõhutas, et kohtualune ei teadnud oma rasedusest, kuid süüdistatava telefoni otsinguajalugu näitab muud.

üle ta ei kurtunud, kuid mõlemad pereliikmed lisasid, et jaanuaris oli süüdistatav olnud haige. Õe sõnul kolis süüdistatav haiguse ajal elumajast puhkemajja ega soovinud sinna kedagi teist, et teisi pereliikmeid mitte nakata. Küttepuud tassis süüdistatav kuurist majja ise.

Mis täpselt veebruari alguses Suure-Lähtrus juhtus, ei tea keegi peale süüaluse. Ka prokurör Elliisa Sommer ütles, et Kairi Kuusemaa pole neile oma versiooni loost avaldanud, vaid prokuratuur on loo kokku pannud leitud kildudest. Seetõttu on Sommeri sõnul kaitsja prokurörist paremas olukorras.

Süüaluse kaitsja Robert Sarv selle Sommeri väitega nõus ei olnud, sest politsei on süüaluse pere nii läbi valgustanud, et neil pole enam ühtegi saladust. Sarv ütles, et augustis toimikuga tutvumine oli talle kui visuaalne rüütsikahoop otse näkku.

Nii ema kui ka õde sõnul oli 4. veebruari õhtu Tammejuure talus tavapärane – käidi saunas:

ema esimesena, Kairi viimase-na, vahepeal kõik teised pereliikmed. Kohtualuse õe Kaire Kuusemaa sõnul tuli Kairi pärast sauna tuppa ja talle tundus, et läks õe Karin Tiidu tuppa magama. Ehkki ta õe keha ja nägu teki alt ei näinud, tundus see talle nii.

Ka järgmise päeva hommikul polnud midagi tavatut: õed magasid kaua, umbes kella kümneni. Seejärel ajas süüdistatav ära hoovile tulnud naabrikaera ja läks tootmishoonesse remondi lõpu puhul torti sööma. Sel ajal hakkasid Anita Kuusemaa sõnul talust mööda sõitma politseiautod ja kiirabi. Pärastlõunal viis süüdistatav õe Kaire Kuusemaa Paliverre bussile ja oli tavapäraselt rõõmsas meeleolus.

Õige pea sõitis kohtualune Eestist Londonisse, sealt Šotimaale ning seejärel juba Marokosse, kus ta 9. märtsil kinni peeti. Inglismaal olles saatis süüdistatav aga emale pildi, kus olid peal vöö, alkoholi pudel ja tabletid. See ehmatas ema ära,

kuid süüdistatav oli teda rahustanud öeldes, et tegemist oli naljaga. „Miks sa mulle selle pildi saatsid?” küsis ema tütrelt kortsusaaliski.

Sarv rõhus avaistungil sellele, et süüdistatav ei teadnud oma rasedusest. Vanemprokurör Sommer näitas seepeale jaanuari keskpaigast pärit riigikogu turvasalvestisi, kus on näha ka riigikogu külastanud kohtualust, kelle kõhul on märgata kumerusi. Emagi tunnistas, et see on ainus salvestis, kus süüdistataval võib kõhtu märgata.

Otsis raseduse kohta infot

Prokuröri sõnul leiti süüaluse tuba läbi otsides mitmeid bannid, millega prokuröri sõnutsi püüdis naine oma rasedust varjata. Bannid olemasolu ei tähenda Sarve sõnul, et neid ka kasutati.

Ühe tõendina esitas prokuratuur ka Kairi Kuusemaa telefonist võetud otsinguajaloo. Mõõdunud aasta detsembris ja selle aasta jaanuaris oli süüdistatav

otsinud palju raseduse katkestamise, kodusünnituse, sünnituse kulu, sünnitusest taastumise, surnult sündimise, assisteerimata sünnituse jne kohta.

Häirekeskus sai 5. veebruari ennelõunal teate Suure-Lähtrust leitud surnud vastsündinu kohta. Et sündmus šokeeris kõiki, tunnistasid nii kaitsja kui ka süüdistaja. Sommeri sõnul ei ole praegu teada imiku täpne sünniaeg, kuid see jäi 4. veebruari õhtu ja 5. veebruari hommiku vahele. Ekspertiisi hinnangul oli lapse leidmise ja sünni vahel 2–12 tundi. Lapsele lahangu teinud eksperdi sõnul tugines hinnang kiirabikaardil olevale infole, sest kiirabi saabudes ei olnud laps veel külm.

Süüdistuse järgi rebis Kuusemaa lapse nabanööri platsenta küljest, põhjustades sellega verejooksu ning sulgedes imiku õhuruumi, misjärel beebi suri. „Pärast tapmist viis ta lapse koos kilekotiga Silde talu lähedale põlule, kust leidis surmukeha teise pere koer,” ütles Sommer.

Ekspertiisi sõnul oli lapse nabanööri tõenäoliselt lõigatud nööri terariistaga ja seda pole suletud ehk klemmitud, mis põhjustas lapsele suure verekaotuse. Verekaotus oli nii suur, et lahangule jõudnud lapse suurtes veresoontes verd polnudki. Teine lapse surma põhjus oli hingamispuudulikkus: beebi hingamisteed kas kaeti millegagi või sai ta ülemääraselt õhku. Puhumisele viitavat ema DNA-d lapse suust ei leitud.

Nii hingamispuudulikkus kui ka juba 10-15 protsendi ulatuses vere kaotamine võivad eksperdi sõnul mõlemad olla surmavad.

Mõlemal päeval olid istungit kuulamas ka Haapsalu jaoskonna uurijad. Kolmapäeval lõunale minnes ja sealt tulles küsis süüdistatav neilt: „Kas Vello [Haapsalu politseijaoskonna juhtivuurija Vello Palmits – toim] on ka tulemas?”

Kohtuprotsessi käigus on üle kuulatud kolm eksperti ja kaks perekonnaliiget. Järgmised kohtuistungid on plaanitud detsembris.

MALLE-LIISA RAIGLA

● JUHTKIRI

Vanad head ajad

Lääne-Nigula osavallakogudes protesteeritakse selle vastu, et osavallavanemate ametikohad kaotatakse ning mitut osavalda hakkab koordineerima üks piirkonnajuht. Juba kostavad ettepanekud kaheksast osavallast koosneva valla tükeldamiseks. Olgu see siis näiteks Noarootsi liitumine Haapsaluga või sealse kunagise iseseisva valla taastamine.

Tekkimas on revolutsiooniline olukord, „kus ülemkihid enam ei saa ja alamkihid enam ei tahta endist viisi elada”. Nüüd on Noarootsi osavallakogu üheks revolutsioonilise olukorra ehk valla põhimääruse muutmise lahenduseks pakunud osavalla isemajandamist ehk IMOt – isemajandavat osavalda. Noarootsil on selliseks ettepanekuks trumbid tagataskus olemas, sest iseseisva vallana tulid nad kenasti toime.

Noarootsi osavalla elanikel on praegu suures vallas toimuv lõõnud põlema tulukese, mis tuletab neile meelde „vanu häid aegu”. Ja selleks ei tule tagasi minna suure sõja eelsesse Pätsuaega, piisab sellestki, kui ajaratast kruttida tagasi niipalju, et Kalmu-aeg tagasi tuleks. Mee-nutuseks: Ülo Kalm juhtis Noarootsi valda 22 aastat. Iseseisev Noarootsi vald tuli toona suu- repäraselt toime.

Isegi suurimad nostalgitsejad annavad enesele aru, et seda aega ei saa tagasi tuua. Iseseisva valla taastamiseks pole Noarootsis piisavalt elanikke, osavalla liitumist mõne teise omavalitsusega ei lubaks aga suure Lääne-Nigula valla volikogu. Ja ääremaaks jääks Noarootsi nii või naa.

Noarootslastega vesteldes sai Lääne Elule selgeks, et Lääne-Nigula valla keskvoim peab rohkem tähelepanu pöörama piirkondadele. Kuigi Lääne-Nigula vallavolikogu peab oma istungeid eri osavaldades, on suure valla juhid kaugema kandi rahvale kättesaamatuks jäänud. „Ma ei tea, kas Lääne-Nigulast see vallavanem on üldse Noarootsis käinud?” heitis Noarootsi ja Uuemõisa vahele silla ehitamist ootav Pürksi elanik ette.

● TEISED LEHED

Halloween'i hiidlaine

VIRUMAA TEATAJA. Vaevalt sai oktoober alata, kui kaubandusest käis üle halloween'i-tsunami, kirjutab ajakirjanik Inna Grünfeldt. Ämblikud, luukered, laternad, täis puhutud ja puhumata kõrvitsad, mustad keebid, kummituslikud karjemasid, kõikvõimalikud maiustused... Paistab, et tulekul on sama tähtis püha kui jõulud.

Komm või pomm? Mis küsimus see on? Eriti praeguses ajas... Arusaadav, et lusti, nalja ja elevust on sügispi-medusse tarvis, aga miks peab põnevus olema võõrast päritolu? Sest halloween'i-kaupa on lihtne hankida ja taskukohane osta.

Kuidas teha, et mardi- ja kadripäev ajaksid meid sama elevile, et hakkaksime varakult meelde tuletama rahvakalendri tähtpäevadega seotud uskumusi ja kombeid, nuputaksime kostüümide kallal ning õpiksime laule-tantse, mis on küll suuresti samad kui eelmisel aastal ja sajandil, aga küllap saab sinnagi lisada mingi tänapäevase vimka?

Lasteaiad ja rahvakultuurikeskused küll pingutavad, aga kuhu see mardi- ja kadripäev ikkagi kaob? Kas suletud uste ja kortermajade koodlukude või hoopis mõtete viisi taha?

● LAUSELAEN

„Hunte on siin küll nii, et tapab.”

Riguldi jahiseltsi esimees Mikko Miller. Lääne Elu, 29. oktoober 2024

Riigikogulase palk peab sõltuma tema töö aktiivsusest

Eesti rahva usaldus valitsuse ja riigikogu vastu on madalseisus, aga selle üle pole muidugi põhjust eriti imestada, sest poliitikud on teinud endast kõik oleneva sellise olukorrani jõudmiseks.

Parlamentaarne debattki on vajumas varjusurma, sest näiteks rahandusministri sõnul pole riigikogulastel pädevust riigieelarvet mõista, rääkimata veel selle üle dialoogi pidamisest. Sellisel hetkel tundub olevat otstarbekas üle vaadata parlamendi liikmete palgaga seonduv ning siduda see kokku reaalse tööpanusega.

Seoses riigi keerulise rahandusliku olukorraga on jõustunud ning jõustumas mitmed maksutõusud, mis avaldavad olulist negatiivset mõju Eesti inimeste ja ettevõtete igapäevasele toimetulekule – nii on igati solidaarne, et muutuks ka riigikogu liikmete töötasu ja kuluhüvitiste arvestamise kord. Kehtiva seaduse raames ei sõltu riigikogu liikme töötasu vähimalgi määral sellest, kas komisjonide ning täiskogu töös osaletakse, sõna võetakse või hääletatakse. Teoreetiliselt on koguni võimalik olukord, kus parlamendiliige ei osale üldse parlamendi töös, kuid puudub alus tema töötasu vähendamiseks või peatamiseks. Nii esitas riigikogu Keskerakonna fraktsioon seaduseelnõu, mille eesmärgiks on siduda parlamenditöös osalemine riigikogu liikmete töötasu ja hüvitiste maksmisega.

Tegemist ei ole Euroopa õigusruumis pretseidendi loomisega, sarnaseid võimalusi parlamendiliikmete töötasu vähendamiseks on mitmete Euroopa Liidu liikmesriikide seadus-

LAURI LAATS
Riigikogu Keskerakonna fraktsiooni esimees

andluses. Üheteistkümmel Euroopa Liidu liikmesriigi parlamendil (nt Belgia, Kreeka, Leedu, Läti) on võimalus vähendada saadiku töötasu täiskogu ja/või komisjoni istungitelt puudumise tõttu, viie riigi parlamendil (nt Itaalia, Küpros, Saksamaa) on võimalus vähendada rahvaasemiku erinevat liiki hüvitisi mõjuva põhjusega istungilt puudumise tõttu; täiendavalt võib Austria parlamendiliige üle 30 päeva põhjusega puudumise korral kaotada oma koha. Parlamendiliikmete töötasu määrade vähendamisel lähtutakse erinevast praktikast ning osaluste määradest, kuid läbiva põhimõtteks on sõnastatud, et hääletustelt puudumise arv ei tohi olla liialt kõrge. Samas leidub riike – näiteks põhjanaabrid soomlased –, kus seadusandlik raam lubab küll parlamendiliikme tasu vähendada, kuid teadaolevalt pole neid meetmeid kordagi kasutatud.

Esitatud eelnõuga tehakse ettepanek, et kui riigikogu liige osaleb vähemalt 85 protsendil täiskogu ja komisjonide istungitest, mille liige ta on, makstakse talle sada protsen-

ti palgast. Kui liige osaleb vähem kui 85 protsendil istungitest ja komisjoni koosolekutest, vähendatakse talle makstavat ametipalka 15 protsenti; kui osalemine langeb alla 70 või 50 protsendi, vähendatakse tema palka vastavalt 30 või 50 protsenti. Töös osalemise arvestuse aluseks on täiskogu ja komisjonide hääletuste protokollid, välja arvatud põhjendatud puudumised. Lisaks seotakse eelnõu kohaselt kuluhüvitiste maksmine reaalselt välja makstava palgaga ehk kui rahvasaadik pole piisavalt aktiivne olnud ning saab töötasu vähendatud määras, arvestatakse ka kuluhüvitiste summa vähendatud määras. Loomulikult oleme nõus nende määrade üle debateerima – võibolla on need liiga karmid, võibolla aga liiga leebed.

Tuleb tunnistada, et riigieelarve hülgaslikku aukku selle muudatusega küll ära ei lapi, kuid auku rahva õiglustundes võib uus süsteem koomale tõmmata küll. Üldjuhul on inimesed ju ikka harjunud saama tasu, kui ka tööd on tehtud, mitte aga selle pärast, et seadus käsib maksta, ükskõik, kas teed midagi või mitte. Kui seni on nenditud, et riigikogulase parim motivaator ning kontrollija on valijate hinnang valimispäeval, siis nüüd on käes aeg, et rahva esindamist parlamendis hakataks hoolsamalt jälgima ning vastavalt sellele ka tasu maksta.

● Teoreetiliselt on koguni võimalik olukord, kus parlamendiliige ei osale üldse parlamendi töös, kuid puudub alus tema töötasu vähendamiseks või peatamiseks.

Mälestades ja mäletades

Taas on saabunud aasta tumedamad ja pimedamad päevad ning just sel ajal mäletavad inimesed nende peale, keda meie keskel enam pole. Siis paneme kalmistul või kodudes nende mälestuseks põlema küünla ja mõtleme-räägime neist, keda enam pole.

Lahkunutest meenutatakse ikka head. Eestlastel on ütlus, et surnutest räägitakse kas head või ei räägita neist üldse. See on hea traditsioon. Milleks meenutada halba, mida elus ikka ette tuleb? Las parem kõik jäägu kõrgema kohtumõistja otsustada ja meie siin maa peal räägime neist seda, mis oli tore ja hea.

Minu elukäik läks nõnda, et olin elus esimest korda matustel alles isina hilja, noormehena, ja see oli just Haapsalus. Kui mu hea vanaema siit elust lahkus, sattusin ise olema Tartu silmakliinikus ega saanud matus-

JAAANUS RIIMETS
Põhja-Eesti pimedate ühingu juhataja liige

tele sõita. Mäletan, et siis, 16aastase-na kuude kaupa voodis lamades lugema ema mulle ette kirja, mille vanaema lahkumise puhul oli saatnud ema töökaaslane. Selles kirjas olid sõnad: „Tunnen kaasa vanaemakese lahkumise puhul.”

Olin siis noor ega osanud vanaemast kunagi mõelda nagu vanaemakesest. Ta lihtsalt oli olemas ja toimetas terve päeva, et meil oleks kõik olemas, kui suvel nende juures elasime. See oli lapse jaoks nii loomulik, et ei osanud isegi tänulik olla. Käisime vanaemaga sovhoosilaudast piima toomas, sest vanaemal endal lehma polnud. Sovhoosi laudas anti lapsele siis lüpsisooja piima juua. See kõik oli siis nii tavaline, aga kui kaunis tundub see nüüd, kui endalgi juba hulk aastaid turjal. Kuna elan kaugel, ei saa tihti minna ka vanaema hauale. Kui seal puhkavad surmaund ka pal-

jud teised sugulased, nimetan mina oma mõttes hauaplatsi ikka just vanaema hauaks.

Teine vanaema puhkab teisel kalmistul. Teda ma elus ei kohanudki, sest tema lahkus tükk maad nooremana, kui mina praegu olen. Inimeste elu oli 1950. aastatel väga raske, eriti maal. Suure talu tütreks oli ta lapsepõlves harjunud küllusega, aga pidi elulõpul leppima punase paradiisi kohutavustega.

Nii on see meie inimeste lugudega. Mulle meeldib aeg-ajalt pimedate audioraamatuna kuulata Mats Traadi „Harala elulugude” luuletusi. Seal räägitakse väga erinevatest inimestest, kes kõik on maetud Harala vanale kalmistule. Nende hulgas on lapsi ja eakaid, rikkaid ja vaeseid, kommuniste ja metsavendi. Surm tabab kord igaüht. Püüdkem selleks valmis olla. Ja rääkigem surnutest head!

KIRJAKAST

Pole midagi alatumat kui lapse petmine

Nii Haapsalu Rimi ees kui ka Rannarootsi keskuses on üles seatud sellised automaadi moodi riistapuud, kuhu tuleb ühehõrnone sisse panna ja kangi keerata, mille peale vupsab välja väike pehme loomake.

Ühe mu hea tuttava laps rääkis juba mitu nädalat, et tema tahab kangesti seda ühehõrrost mänguasja saada. Lõpuks, laupäeval, 26. oktoobril, tema sünnipäeva hommikul, seadiski pere sammud Rimi. Laps pani mündi sisse, keeras kangi – ja ei midagi. Isa uuris asja lähemalt, pani igaks juhuks veel ühe mündi sisse ja keeras kangi – ikka ei midagi. Mille peale laps hakkas nutma. Õnnetut last nähes jäi seisma ka üks mööduv mees-terahvas, kes tuli appi asja uurima. Ei midagi.

Tulivihane isa saatis tolle asjanduse haldajale kurja meili, millele ta vastust ei

saanud. Ammugi ei pannud see loomakesi seal automaadis liikuma.

Kuna laps oli õnnetu, sünnipäev pealegi, siis ei jäänud perel muud üle, kui minna katsetama Rannarootsi keskusesse, kus neid automaate on õnneks mitu. Õnneks sellepärast, et esimene ei töötanud sealgil, aga vähemalt andis mündi tagasi. Neljandal katsel õnnestus lapsel oma väike kollane elukas lõpuks kätte saada.

Kogu selle loo peale tekib paratamatult küsimus – mis see siis on? Milleks neid riistapuud üles pannakse? Laste ahvatlemiseks? Tundub, et sellena töötavad need hästi. Aga miks neil siis silma peal ei hoita? Siililegi selge, et omanikku sellised asjad rikkaks ei tee, aga kui need juba olemas on, kas siis ei peaks need ka korralikult toimima?

Kusjuures alati. Või vähemalt peaks seal olema kiri, et see asjandus parasjagu ei tööta. Ei saa ju olla nii, et meelitatakse 6-8aastaselt välja nende kassin taskuraha, et siis rõõmsalt lehvitada: „Tutkit! Ise oled loll, et alt läksid!”

Pealegi – kõnealusele perele pole kahe euro kaotus just midagi saatuslikku, kuigi kas pole seegi vargus? Ja ometi võib olla lapsi, kelle jaoks võib ka ühe euro kaotamine tähendada millestki loobumist. Pettumiseist ei taha rääkida.

Firma Mäng OÜ kiituseks tuleb siiski öelda, et nad võtsid esmaspäeval ühendust ja lubasid raha tagasi anda ning aparaadi korda teha.

Nii et lõpp hea, kõik hea?

Ene Pajula

● LÄÄNERANNA KOOLIVÕRGU REFORM

Metsküla lapsevanemad: riik jättis meid kaitseta

Kahes kohtuastmes kohalikule omavalitsusele kaotanud Metsküla lapsevanemad tunnevad, et neid on koheldud ebaõiglaselt.

KAIE ILVES
kaie@le.ee

„Lugedes kohtuotsust ilmselt ebaõigluse tunne süveneb,” ütles Metsküla kooli lapsevanem ja õpetaja Maris Altmann Lääne Elule. Tallinna ringkonnakohus jättis jõesse halduskohtu otsuse, mis andis õiguse kohalikele omavalitsusele: kaks kohtuastet on leidnud, et Lääneranna vallavolikogu ei rikkunud Metsküla kooli kinni panes seadust. Kohtus õigust otsinud lapsevanemad on vallavõimu trotsides kooli püsijäämise eest võidelnud erakooli asutamiseni välja ja koolis käib rohkem lapsi kui kunagi varem.

„Me ei ole midagi valesti teinud, aga meid on kohapeal ebaõiglaselt koheldud ja kohtunik leiab, et see on õige, aga kas see on ka õiglane,” ütles Altmann.

„Meie kogukonna liikmeid on rohkem kui volikogu liikmeid,” märkis Metsküla lapsevanem Margus Suurväli. „Kitsas ring inimesi otsustab suurema osa üle. Lõpuks tuleb välja, et neil oli selleks õigus, riik oma inimesi ei kaitse. Me soovime kooli ja maal elada ja kellelegi ei lähe see korda. See on masendav.”

Kahes kohtuastmes kaotanud Metsküla lapsevanemad otsustavad tuleval nädalal, kas nad jätkavad kohtuteed, kaevates Tallinna ringkonnakohtu otsuse edasi riigikohtusse. „Ilmselt oleks see oluline,” märkis Suurväli. „Siis saaks selgeks, kas Eestis on üldse mõtet elada või tuleks kolida tagasi Soome.”

Vanemate sõnul polnud erilist lootust, et ringkonnakohus otsustaks teisiti, kuna just nemad tühistasid Tallinna halduskohtu antud esialgse õiguskaitse, et kohalik omavalitsus ei saaks kooli kinni panna enne, kuni kohtuvaidlus käib. „Lootust selles kohtuastmes ei olnud, küll aga on riigikohtus, kes võibolla siis seisab ka laste õiguste eest,” sõnas Suurväli. „Just laste õigused on seni kõrvale jäetud.” Kui lapsevanemad kaevavad edasi, otsustab riigikohtus, kas eelnevad kohtuastmed on menetlenud õigesti.

Teisipäeval välja kuulutatud otsusega jättis ringkonnakohus õiguse kohalikele omavalitsusele ja nõustus halduskohtu seisukohaga, et Lääneranna vallavolikogu otsus Metsküla kooli kinni panna ei riku lapsevanemate õigusi, kuna nende lapsed võivad saada haridust mõnes teises muunitsipaalkoolis. Ringkonnakohus leidis, et Metsküla kooli sulgedes ei ole Lääneranna vallavolikogu seadust rikkunud.

1. septembril pidas Metsküla oma esimest aktust erakoolina.

KAAREL KAISEL

Kohus märkis, et vallavolikogu otsus kooli sulgeda ja kasutada raha mujal hariduse andmiseks on arusaadav ja põhjendatud, kuid lisas, et sulgemisotsuse otstarbekuse hindamine ei kuulu kohtu pädevusse. Kohus leidis, et lapsevanematel ei ole õigust nõuda neile meelepärases kohas või meelepärases õppekorraldusega kooli. Kohus mõõnis, et Lihula koolimaja seisukord on halb ja volikogu otsus optimeerida haridusvõrku ning suunata säästetud raha Lihula uue koolimaja ehitamiseks mõistlik.

Kohus märkis, et vallavolikogu otsus kooli sulgeda ja kasutada raha mujal hariduse andmiseks on arusaadav ja põhjendatud, kuid lisas, et sulgemisotsuse otstarbekuse hindamine ei kuulu kohtu pädevusse. Kohus leidis, et lapsevanematel ei ole õigust nõuda neile meelepärases kohas või meelepärases õppekorraldusega kooli. Kohus mõõnis, et Lihula koolimaja seisukord on halb ja volikogu otsus optimeerida haridusvõrku ning suunata säästetud raha Lihula uue koolimaja ehitamiseks mõistlik.

Kohus märkis, et vallavolikogu otsus kooli sulgeda ja kasutada raha mujal hariduse andmiseks on arusaadav ja põhjendatud, kuid lisas, et sulgemisotsuse otstarbekuse hindamine ei kuulu kohtu pädevusse. Kohus leidis, et lapsevanematel ei ole õigust nõuda neile meelepärases kohas või meelepärases õppekorraldusega kooli. Kohus mõõnis, et Lihula koolimaja seisukord on halb ja volikogu otsus optimeerida haridusvõrku ning suunata säästetud raha Lihula uue koolimaja ehitamiseks mõistlik.

Kronoloogia

- **2023. aasta 24. märtsil** teeb Lääneranna vallavolikogu otsuse Metsküla kooli sulgeda. Otsuse poolt hääletab 13 voliniku. Istungit saadab meeleavaldus vallamaja ees.
- **Mais** külastab Metsküla kooli haridus- ja teadusminister Kristina Kallas, kellele jääb arusaamatuks, miks kooli sulgetakse. Tallinna halduskohus annab Metsküla esialgse õiguskaitse, et kooli ei saaks sulgeda enne, kui kohtuvaidlus on läbi.
- **Juunis** tühistab Tallinna ringkonnakohus õiguskaitse, lapsevanemad kaevavad edasi.
- **Juulis** jätab ka halduskohus kooli õiguskaitseta, sest kaebus on korduv.
- **31. augustil** otsustab volikogu kinniste uste taga, et 24. märtsil tehtud sulgemisotsus jääb jõusse.
- **1. septembril** läheb Metsküla geriljakooli 21 last, 1. klassi kolm last. Põrandaaluse koolina tegutsetakse terve aasta. Haridus- ja teadusminister Kristina Kallas koolitusluba ei tühistata.
- **Novembris** külastab Metsküla kooli president Alar Karis ja kutsub Lääneranna vallajuhtid Kadrioru vaibale. Lihula gümnaasiumi direktor Rasmus Lippur kannab Metsküla kooli lapsed vanemate teadmata ja haridusministeeriumi hinnangul oma volitusi ületades Lihula kooli nimekirja, et kohalik omavalitsus saaks endale 65 000 eurot riigi makstavat pearaha.
- **2024. aasta veebruaris** annab Tallinna halduskohus õiguse kohalikele omavalitsusele.
- **Märtsis** otsustab Lääneranna vallavolikogu, et Metsküla kool peab 1. aprillist maksma koolimaja ja sisustuse eest renti tuhat eurot kuus.
- **1. septembril** läheb Metsküla erakooli 35 last, 1. klassi 12 last.
- **29. oktoobril** annab Tallinna ringkonnakohus õiguse kohalikele omavalitsusele. Aega edasi kaevata on 30 päeva.

Ringkonnakohus märkis, et vallavolikogul polnud vaja põhjendada, et Metsküla kooli sulgemine on vältimatu, piisas sellest, et näidati ära ratsionaalne arutluskaik, mille alusel aitab koolide arvu vähendamine kokku hoida kulusid ja tösta hariduse kvaliteeti nendes koolides, mis alles jäävad.

Haapsalu juhid käisid Gruusia sõpruslinnal külas

Haapsalu linnavalitsuse neljalikmeline esindus külastas oma Gruusia sõpruslinna Mtskheta ajal, mil linn tähistas oma legendaarse, 4. sajandil ehitatud Svetitskhoveli katedraali päeva.

Haapsalu linnaeape Urmas Sukles meenutas, et sealse piirkonnaga sai ta tuttavaks viis aastat tagasi, kui käis idapartnerluse keskuse konsultandina mitu korda Gruusias ja Armeenias. „Käisime pidamas loenguid demokraatiast. Ega nad väga meid kuulda ei ole võtnud,” meenutas

Sukles naerdes. „Rääkisid neile sellest, kuidas kultuuri ja ajalugu saab Haapsalu näitel ühendada.”

Gruusiinid tulid 2021 suvel Euroopa rahalisel toel Haapsallu ning aasta hiljem, juulis 2022 allkirjastasidki Sukles ja Mtskheta linnaeape Dimitri Zurabishvili sõpruslepingu. Mtskheta on Haapsalu 11. sõpruslinn. „Sõpruslinnu on meil palju,” nentis Sukles. „Praegu on kaks sõpruslinna sõjas [Petlemm Iisraelis ja Uman Ukrainas – toim] ja üks sõpruslinn [Mtskheta Gruusias] on poliitilistes

tõmbetuultes. Kui kasvõi neid jälgid, siis on maailmapilt päris huvitavalt laiemaks läinud.”

Haapsalu esindus sattus Gruusiasse valimiste ajal. „Demonstratsioonid ja meeleavaldused me ei näinud,” lausus Sukles. Kuigi haapsallased meeleavaldustest osa ei saanud, oli pinev olukord siiski jutuaineks. „Nad rääkisid sellest,” lausus Sukles. „Ega Gruusias pole nii must-valge nagu siin öeldakse, et osad on venemeelsed ja teised euroopameelsed. Seal on kirik kuskil keset küla.”

Aastapäeva tähistati Suklese sõnul suurejooneliselt. „Neil on keset linna vana kindlus [Armaztsikhe kindlus] ja vana katedraal [Svetitskhoveli katedraal]. Ja seal oli päev osta jumalateenistus, patriarh [Gruusia õigeusu kiriku katolikos-patriarh Iliia II] käis ja minu meelest peaminister [Irakli Kobahhidze] oli ka seal.”

Asutatud on linn 5. sajandil eKr. See on üks Gruusia vanimaid linnu ja on üks vanemaid pidevalt asustatud linnu maailmas. Praegu on linnas 7400 elanikku.

„Väga ajalooline linn. Seal on, mida vaadata ka,” tõdes Sukles.

1994. aastal sai Mtskheta UNESCO maailmapärandi nimistusse. „Läänemaa muuseumidel on seal väga huvitavad koostöövõimalused,” lausus Sukles.

Kui praegu käis Gruusias linnavalitsuse esindus, siis edaspidi on kavas suhtlustasandit kooli suunas nihutada. „Kui siin rahaliselt natuke paremaks läheb, saab koolide kultuurivahetust teha. Lastele oleks see väga huvitav,” lausus Sukles. **URMAS LAURI**

● LÜHIDALT

Tuudi koolimaja hind langes 80 000 euro peale

Lääneranna vallavalitsus pani Tuudi vana koolimaja oksjonile algsest peaaegu poole odavamalt. Veel juunis üritas vallavalitsus hoonet müüa alghinnaga 150 000 eurot, esmaspäeval läks see aga enampakkumisele 80 000 euroga. „Meie jaoks on hinnapiir käes,” ütles Lääneranna vallavalitsuse liige Urmas Osila Lääne Elule. Osila sõnul tuleks veel madalama hinna jaoks luba küsida vallavolikogust. „Aga ma arvan, et me ei lähe seda tegema. Päris ilma ei tahaks ka ära anda,” ütles Osila.

Kui hoonet ka seekord ei õnnestu maha müüa, tuleb vesi talveks torudest välja lasta ja kütmisest loobuda. „Lääneranna valla jaoks on peamine optimaalne ja heapeemehelik valitsemine,” märkis Osila. „Tuudi kool on kulu, millest talveks tahaks vabaneda.”

Seekord pannakse müügikulu välja ka Risti-Virtsu maantee äärde, kus maja asub.

Koolimaja hind on oksjon-oksjonilt langenud. Juulis müüs vallavalitsus seda alghinnaga 125 000 eurot, augustis alghinnaga 105 000 eurot ja oktoobri alguses alghinnaga 90 000 eurot. Kõik oksjonid nurjusid.

Otsuse koolimaja maha müüa tegi Lääneranna vallavolikogu muld detsembris. Risti-Virtsu maantee ääres asuv kolmekorruseline maja on korras. Viimati tegutses seal Tuudi raamatukogu, mille Lääneranna volikogu kinni pani, ja külaselts. Tuudi kool suleti 2012. aastal.

Kaie Ilves

Ministeerium tahab tösta Virtsu-Haapsalu kuukaardi hinda

Regioonaministeeriumi ettepanek tösta Pärnu maakonnaliinide kuupileti hinda 66 protsenti tähendab seda, et Virtsust ja Lihulast Haapsalus tööle käijad peavad kuupileti eest hakkama maksma senise 15 euro asemel 25 eurot.

Pärumaa ühistranspordikeskuse juhi Andres Kärpuki meilipostkasti jõudis regioonaministeeriumi ühistranspordiosakonna juhi Andres Ruubase ettepanek läinud reedel põhjendusega, et kuupileti hinda tuleks tösta, sest maakondades, kus tasuta transpordist on loobunud, maksab kuupilet 25 eurot. See võimaldaks Pärumaa kuupiletiga sõita ka teistes maakondades ja vastupidi.

Pärumaal pole tasuta sõitu kunagi olnud. „Kuupiletiga sõitu me soovime. Meie hinnakujundus on teistsugune,” märkis Kärpuk.

Kärpuki jaoks pole ministeeriumi põhjendus veenev. „Miks peaks Lihula või Lääneranna valla inimesed ostma kallima pileti, et sõita näiteks Valgamaal, kus ta sõita ei taha,” ütles Kärpuk. „See on pseudo-probleem, et ei saa teistes maakondades sõita. Pärisprobleem oleks kümneeurone hinnatõus.”

Kui eesmärk on ristikasutus, saaks Kärpuki sõnul seda teha ka hinda tõstmata, näiteks kehtestada eraldi kuupilet neile, kes sõidavad mitme maakonna vahet. „Neid asju ei tehta nii, et tulistatakse mingi hind välja,” ütles Kärpuk. „Ma ei pea õigeks, et inimesi keeratakse hirmutunnet tekitades üles.”

Ühistranspordikeskus ei saaski ise hinda tösta, seda saab teha minister, ühistranspordikeskuse ettepanekul. „Meile tehti siis ettepanek selline ettepanek teha,” ütles Kärpuk.

Kui Pärumaa kuupileti hind kerkiks regioonaministeeriumi tahetud 66 protsenti, ei tooks see Kärpuki hinnangul riigikassasse suurt midagi ja hinnanguliselt 130 000 eurot hinnatõusu pealt ei lahendaks ühtegi probleemi, kui puudu kümneid miljoneid. Ministeerium tahaks hinnatõusu kehtestada juba uuest aastast. Kärpuk ütles, et peab seisukoha kujundamiseks kokku kutsuma üldkoosoleku. „Ei oska muud öelda, kui et läheb aega,” sõnas ta. **Kaie Ilves**

Sutlepas elav Kaarin meenutas vanu häid Noarootsi valla aegseid aegu.

Pensionär Lehte Nasikovskaja on kahe käega Haapsaluga ühinemise poolt.

Noarootsi kiriku kalmistuvaht Ene Kivi on seda meelt, et suurest vallast tuleks lahkuda ning edasi tegutseda taas iseseisva Noarootsi vallana.

4 X URMAS LAURI

● NOSTALGIA

Noarootsis igatsetakse oma valda tagasi

Noarootsist kiigatakse üle lahe Haapsalu poole, kuid palju on ka neid, kes tahaksid tagasi päris oma valda.

URMAS LAURI
urmas.lauri@le.ee

Österby sadam on esmaspäeva päeval õngemehi täis. Ilm on tuuline, aga vihma ei kalla, kuigi ilmataede seda lubas. Meestel, kes pingsalt õngekorke passivad ja aeg-ajalt konksu otsa hakanud kalu ämbrisse puistavad, pole paari kilomeetri kaugusel toimuvast sooja ega külma.

Paari kilomeetri kaugusel üle lahe terendab Haapsalu siluett, kuid see ei huvita vähimalgi määral õngemehi, kes on valdavalt kohale sõitnud hoopis Tallinnast.

Igatsevalt vaatavad üle lahe aga hoopis Noarootsi põliselanikud. Nii need, kes maakonnakeskuses tiiruga tööl käivad kui ka need, kes unistavad silast Uuemõisa, mille ehitamist on poolsaare elanikele aastate jooksul ikka ja jälle mokaotsast lubatud.

Noarootsi osavallakogu otsustas oktoobri algul peetud koosolekul, et võiks hakata pidama Haapsaluga ühinemise üle plaani. „Jutuks hea, aga tegudeks väga keeruline,” ütles linnapea Urmas Sukles Lääne Elule toona noarootslaste soov kommenteerides. Seda, et noarootslased oleks kunagi varem Haapsaluga ühinemise rääkinud, Sukles ei mäleta. „Pigem on olnud see silla teema, mis on veelgi suurem utopia,” keeras linnapea jutu naljaks.

Noarootsi osavallakogu esimees Laine Belovas aga ütles osavallakogu otsust kommenteerides, et Haapsaluga on ka varem plaani peetud. Toona oli takistuseks see, et kahel omavalitsusel polnud ühist maapiiri. „Kaalusime ka seda, et kaevaks kraavi (poolsaare ja mandri vahelt – toim) läbi, et siis on [Noarootsi] saar, nagu Vormsi. Aga see oleks jättnud osa endisest Noarootsi val-

last, Dirhami ja Riguldi poole, ripakile. See nagu ei sobinud,” meenutas Belovas. Praegu poleks aga tema sõnul enam ühinemisel juriidilist takistust, kuid sellega peaksid olema nõus nii Lääne-Nigula kui ka Haapsalu volikogu.

Oma valla patrioodid

Vahepeal on vett merre voalunud ja paras aeg on selgust saada, mida arvavad Noarootsi tulevikust osavalla elanikud.

„Ma lugesin seda („Suurvaldades käärrib”, LE 19. oktoober 2024), aga ei mina tea rohkem midagi,” ütleb Noarootsi kiriku kalmistuvaht Ene Kivi pastoraadi ümbruses lehti riisudes.

„Ma arvan ka, et oleme enim selle [Haapsaluga ühinemise] poolt, kui lihtsalt olla selle suure valla [Lääne-Nigula] ääremaa,” teatab Marge. „Siis oleksite ju ka ääremaa,” provotseerin. „Võib-olla hakatakse siis silda tegema, see on vanast ajast rää-

See on Kivi sõnul aga selge, et kui korraldataks küsitlus, oleks ta selle poolt, et Noarootsi vald tuleks tagasi.

„Aga Haapsaluga ühinemise poolt?” pakun omalt poolt. „Ma ei tea... Kas Haapsalu on meist huvitatud? Me oleme nii väike koht,” kõhkleb Kivi. „Kui nad [osavallajuhid] tahavad Lääne-Nigula alt ära minna, siis on ainuke variant hakata ise peale jälle. Muud ei jää ju üle.”

Pürksis sätib pensionär Lehte Nasikovskaja end kohvikust minekule. „Olen küll täitsa selle [Haapsaluga ühinemise] poolt, mis teie arvate?” uurib ta leti taga toimetavalt Margelt ja Aarelt. „Ma arvan ka, et oleme enim selle [Haapsaluga ühinemise] poolt, kui lihtsalt olla selle suure valla [Lääne-Nigula] ääremaa,” teatab Marge.

„Siis oleksite ju ka ääremaa,” provotseerin. „Võib-olla hakatakse siis silda tegema, see on vanast ajast rää-

Österbys elav Ringo Härm pole kindel, et Haapsaluga ühinemine praeguse osavalla elu paremaks muudaks.

gitud, et silda, silda,” otsib Lehte Haapsaluga liitumise mõttele tuge.

„Meil oli ju täiesti toimiv väike vald. Kui see saaks niimoodi edasi toimida, ma usun, et Noarootsi rahvas oleks väga õnnelik,” meenutab Marge lähiminevikku.

Kohvikuseltskonnal on seega laul kaks varianti: ühineda Haapsaluga või taastada endine vald.

„Pigem taastada endine. Aga see pole vist võimalik, kuna [haldusreformiga] määrati ära inimeste arv,” ütleb Marge. Noarootsis oli tänava 1. juuli seisuga 858 elanikku, seega ligemale kuus korda nõutust – 5000 elanikust – vähem.

„Siit ju põgenevad inimesed ära, siin polegi midagi teha! Käivad niikuinii ringiga Haapsalus tööl. Aga kui siia tuleks sild, mõtle, kui hea oleks inimestel käia!” õhkab Lehte.

„See on selline unistus,” torakab Marge.

„Aga see on ammu lubatud. Meie sureme siin välja muidu,” kaitseb Lehte oma väljaõeldut. „Haapsaluga mina olen küll nõus.”

„Sul ei lasta seda teha!” paareerib Marge.

Lõhkumine oli lollus

Haapsaluga ühinemise plaan meeldib ka kohviku naabruses, endise postkontori ruumides õblemisega tegelevale Jaanale.

„Igati mõistlik. Mina olen selle poolt,” ütleb Jaana. „Minul pole algusest peale olnud sellesse usku, kui Noarootsi vald ära lõhuti ja selle Lääne-Nigulaga liitus. Mitte midagi pole paremaks läinud, ainult halvemaks läheb.”

Jaana sõnul tuli vald varem endaga toime. „Kui meil oli Noarootsi vald, siis vald toetas väga ilusasti vabatahtlikke päästjaid, meie enda kohalikke. Seda enam meil ei ole. Lääne-Nigula vald ei toeta meid absoluutselt mitte millegagi. Puhast lollust oli

ära lõhkuda need vallad... Kõik kiruvad,” nendib Jaana.

See pole aga tema sõnul pelgalt Lääne-Nigula probleem. „Samamoodi on Saaremaal need mured, minu juured on Saaremaal. Ei toimi see suur vald,” lausub Jaana.

Jaana esimene eelistus on iseseisev Noarootsi vald. „Jääda üksinda edasi,” ütleb ta.

Haapsaluga ühinemise osas on Jaana ettevaatlikum. „Eks seal tulevad ka omad miinused kindlasti. Oli näha juba näostki,” meenutab ta Suklese öeldut.

Sutlepa vabaajakeskuses toimetav Danguole Tamberg ütleb, et tema arvates võiks Noarootsi olla Lääne-Nigulast eraldi. „Seda sooviks küll. Nagu vanasti oli omaette vald,” arutleb Tamberg. „Haapsaluga? Noh, kui nad plaanivad sillaehitamist, siis miks mitte.”

„Mina pooldan küll,” ütleb Sutlepas elav Kaarin. „Mul on parem käia Haapsallu kui Pürksi, sellepärast võtsin perearsti ka Haapsallu.” Ta meenutab, et Noarootsil on olnud kuldseid aegu – siis, kui valda juhtis Ülo Kalm. Siis aga hakkasid vallajuhid nii kiiresti vahetuma, et nende üle polnud aega arvetki pidada.

Vabaajakeskuses jõutrenni tegev Österbys elav Ringo Härm suhtub Haapsaluga ühinemise ettevaatlikult. „Kas see muudaks midagi, ma ei ole kindel,” ütleb hantleid tõstev Ringo. „Sellele oleks siis pointi, kui oleks otseühendus Haapsaluga. Siis tõenäoliselt oleks asjal jumet. Praegu läheks keskus inimesest veel kaugemale, kui ta praegu on.”

„Võiks samamoodi jätkata,” kordab Ringo oma esimest mõtet. „Nostalgia mõttes oleks see oma vald päris tore. Võib-olla oleks parem küll kui praegu. Aga Haapsaluga liitumine, eks see selline protestiliikumine ole. Kui otse saaks, siis oleks hoopis teine lugu.”

● PLAADIESITLUS

Kullamaa kiriku orel kõlab taas vinüülplaadil

Teisipäeva õhtul kõlas Kullamaa kiriku orel ehk tavapärasest pidulikumalt, sest sellel pillil mänginud helilooja Rudolf Tobiase surma-aastapäeva tähistamise kõrval esitleti kirikus ka Kullamaa oreli uut plaati.

KAIRE REILJAN
kaire@le.ee

Kullamaa kirikus oli teisipäeval tegelikult mitu päevakangelast: Kullamaal kalmistul puhkav helilooja Rudolf Tobias, kelle surmast möödus sel päeval 106 aastat, tänavu 170aastaseks saanud orel, mille helid nüüd taas vinüülplaadile jõudsid, ning riigikogu liige Aivar Sõerd, kes mängis Kullamaa orelil sisse plaaditäre muusikat ja andis teisipäeva õhtul kirikus ka plaadiesitluskontserdi.

Plaaditäre muusikat mängis Sõerd Kullamaal sisse tänavu juulis. Äsja ilmunud plaadil „Eesti orelid. Kullamaa” kõlab Girolamo Frescobaldi, Dietrich Buxtehude, Johann Sebastian Bach, Jan Pieterszoon Sweelinck ja loomulikult Rudolf Tobiase looming. „Tobias on Kullamaal kohustuslik,” ütles Sõerd.

Aastatel 1970–1990 ilmunud plaadisari „Eesti orelid” on läbi teinud taassünni. Omal ajal ilmunud 33st plaadist koosnevas sarjas on ka Kullamaa kiriku orel oma, mille 1975. aastal mängis sisse organist Hugo Lepnurm. Sõerd ütles, et see omaegne plaadisari suunas ka teda orel juurde. „Kullamaa kiriku oreliplaati mäletan väga hästi. Seda kuulasin rohkem kui teisi, kuigi Hugo Lepnurme ja minu esitus on eri maailmadest,” sõnas ta.

Sõerd kiitis väga seekordse plaadi helikvaliteeti. „See on väga kõva sõna, mida Aular Soone tehnika võimaldab.” ütles ta. Ta selgitas, et, salvestusel pannakse mikrofonid üles oreliprospetti ehk orel nähtava osa lähedale. „Seal saab kätte sellise heli, mida isegi saalis ei kuule, sest saalis ikka heli hajub ja tekib kaja,” ütles Sõerd.

Seekordse plaadi andis välja Aular Soone väike plaadifirma AP Soon, kellele Kullamaa orel plaad on viies. Plaadi üks salvestusinseneri Priit Kuulberg meenutas, kuidas mõne aasta eest tuli tema juurde maailma parima salvestustehnika omanik Soon, kes küsis nõu, mida selle tehnikaga salvestada. „Mõtlesin nat-

Riigikogu liikmel ja organistil Aivar Sõerdil tuli peale kontserti plaadile autogramme jagada.

3 X KAIRE REILJAN

Aivar Sõerd orelit mängimas.

Kullamaa kiriku orel vinüülplaad on väikese plaadifirma AP Soon viies plaad.

ke, et peaks tegema kummardu-se oma õpetajale Enn Tomsonile, kes oli eelmise orelite sarja helirežissöör, ja alustama seda plaadisarja uuesti,” ütles Kuulberg.

Esimesena salvestati plaadile Paide kiriku orelid. „Kui oline seda tulemust kuulanud, ütlesin endale, et kuni jumal jõudu annab, tuleb sellega tegeleda,” ütles Kuulberg. Tema sõnul on praegu küll keerulised ajad, kus kultuurist keegi suurt ei räägi, pigem räägitakse leivast ja piimast. „Kultuur on aga kõige tähtsam, mis ühte rahvast kannab ja orelite tuleb uus ring peale teha, et nad korras oleks. Sellepärast püüame seda sarja jätkata,” ütles Kuulberg.

Ka Sõerd rõhutas seda, et tänu omaaegsele plaadisarjale said paljud väikeste kirikute orelid töökorda.

Kullamaa orel kohta ütles Sõerd, et see on väga hea ja jõulise kõlaga. „Ma ei imesta, et see orel inspireeris Rudolf Tobiase varasema põlve loomingut,” lisas ta.

Kullamaa oreli valmistas 1854. aastal Haapsalu orelimeister Carl Tanton. Sõrdi sõnul on Kullamaa orel ühe manuaaliga, mis seab piirid sellel mängitava repertuaarile. Ta lisas, et Kullamaa orel pole standardne pill ning seal on säilinud originaaldetaileid, näiteks on klahvid vastupidi – valged on mustad ja mustad on valged. „Minusugusel mitte väga suurte kogemustega mängijal nõuab see natuke pingutust, sest tekkida võivad näpu või pedaali riivakad. Aga täna tuli vist enam-vähem välja,” ütles Sõerd.

Tobiase mälestuseks süütas Kullamaa koguduse õpetaja Kari Tynkkynen Tobiase mälestusküünla ning piiskop emeeritus Tiit Salumäe meenutas Tobiase elukäiku. 1918. aastal Berliinis haigestunud ja võõrsil surnud Tobiase põrm maeti esmalt Berliini kalmistule, kuid 1992. aastal toodi see Saksamaalt ära ja maeti Kullamaa kalmistule perekonnaplatsile. Peale kontserdi suunduti ühiselt helilooja hauale, et sinna asetada mälestusküünla.

Oru tiibklaver jõuab jõuluks koju

Legendaarse klaverimeistri Ernst Hiisi tehtud ja restaureerimisele saadetud tiibklaver jõuab Oru kultuurisaali tagasi detsembris, esimese kontserdi annab sellel jaanuaris pianist Kärt Ruubel.

Oru kultuurisaali perenaise Viivika Orula sõnul kõlab kontserdil Eduard Tubina muusika, tähistamaks helilooja 120. sünniaastapäeva. Nädala pärast sõidab sama koosseis muusikuid Saksamaale, et salvestada plaadile Oru kultuurisaalis kõlanud heliteosed. „Jah, plaadile läheb täpselt seesama, mis kõlab meil,” kinnitas Orula.

Ruubeliga leppis Orula kontserdi kokku juba siis, kui polnud veel teadagi, millal klaver korda saab. „Sest ta kuulub Eesti väieldamatute tippude hulka. Suurepärane pianist,” märkis Orula.

Klaveri restaureerimiseks kulus aasta ja üle 10 000 euro, millest löviosa annetati, aga toetasid ka kultuurkapital ja kohaliku omaalgatuse programm. Oru kooli lapsed kogusid klaveri päästmiseks kevadkontserdil 380 eurot.

Klaver valmis 1954. aastal ja kannab numbrit 125. Kuidas Estonia klaverivabriku pill Orule sattus, pole teada, aga juhtus see nõukogude ajal. Orula sõnul on klaver läbi käinud selle kandi rahvamaju, koole ja lasteaedu ning jõudnud lõpuks Oru kultuurisaali.

Klaveri kõlalaud on Orula sõnul väga hästi säilinud. „Nii et Ernst Hiisi klaveritele iseloomulik kõla säilib ka pärast restaureerimist,” märkis Orula. Klaveri sisu on juba korda tehtud, korpuse taasta-

mine, lihvimine ja värvimine osutusid aga Orula sõnul arvatust töömahukamaks. „Aastakümnete jooksul tehtud värviparandused nõuavad oma osa,” ütles ta.

Pilli sisu ja korpus saabuavad koju korraga. „Tuuakse siia. Meister paneb kokku ja häälestab,” ütles Orula.

Eialgu oli korpus kavas lasta restaureerida Poolas, aga sel juhul tulnaks ise garanteerida, et see teel kahjustada ei saa. Seda Orula ei julgenud ja saatis klaveri Tallinna ettevõttesse nimega Klaverite Kants.

Klaver kõlab esimest korda 11. jaanuaril, kui Oru kultuurisaalis annavad kontserdi Kärt Ruubel (klaver), Triin Ruubel (viul), Xandi van Dijk (vioola) ja Theodor Sink (tsello).

KAIRE ILVES

Võimlejad peavad Haapsalus festivali

Laupäeval tuleb Eesti spordiselti Kalev eestvõttel Haapsallu paarsada võimlejat, et kümneaastase vaheaja järel pidada siin võimlemisfestivali.

Festival algab laupäeval kell 14 Haapsalu Wiedemanni spordihoones, kus publiku ette tuuakse 23 võimlemiskava. Spordiselti Kalev võimlemisvaldkonna juhi Lembe Laasi sõnul annab poolteisetunnine etendus võimlemisest väga hea pildi. Võimlejad astuvad festivalil üles nii individuaal- kui ka rühmakavadega. „Kavad on väga mitmekesised,” lubas Laas. Ta lisas, et festivalil ei näe ainult põrandvõimlemist, vaid osaleb ka akrobaatikaklubi. „On, mida vaadata,” ütles Laas.

Kõige nooremad festivalil osalejad on Laasi sõnul viieaastased, kõige vanemad 70 elu-

aasta ringis. „Esimest korda on festivalil välja tulemas neli 50+ naiste võimlemisrühma,” ütles Laas ja lisas, et naisvõimlemine kogub Eestis populaarust.

Festivalil osalevad võimlemisklubid Tallinnast, Pärnust, Saaremaalt, Türlit ja Haapsalust. Siinsetest võimlejadest osalevad festivalil võimlemiskool Kirke ja Anželika Muriku juhendamisel Haapsalu võimlejad.

Mööda Eesti maakondi käiv traditsioonidega võimlemisfestival oli viimati Haapsalus kümme aastat tagasi. Järgmistel aastatel saavad võimlejad kokku Narvas. Laasi sõnul on festivali üks eesmärke tekitada inimestes huvi võimlemise vastu. „Kohalikud ütlevad, et see elavdab kohapeal huvi ja tekitab soovi võimlemisega tegelda,” ütles Laas.

Laupäevasele festivalile eelneb reedel koollituspäev, kus võimlemistreener Kai Randrüüt räägib, kuidas lapsi ja noori liikuma innustada. Saaremaa füsioterapeut treener Kadri Rõõm tutvustab oma võimlemiskooli kaudu, kuidas hoida võimlejat klubis, ning 2026. aasta võimlemispeo pealavastaja Andre Laine räägib, kuidas luua publiku ja esineja jaoks köitvat koreograafiat.

Laasi sõnul oli korraldajatele pettumuseks, et Läänemaal liikumisharrastusega tegelevate juhendajate ja õpetajate huvi koollituse vastu oli nii väike. „Läänemaalt osaleb ainult kolm inimest,” ütles ta. Vaatamata kohalike vähesele huvile koollitus ära ei jää, sest Laasi sõnul tuleb huvilisi mujalt.

KAIRE REILJAN

Kolm püha õhtusöömaaga

Kuidas kõik tegelikult oli? Esiaja salaajalugu

OL EV REMSU

„Tema on Tverdilo,” teadis Bogdo. „Pihkva bojaarpossaadnik.”

„Neeva ütles veel, et kuna ta on ristlane, siis on ta vallesse kohta sattunud,” meenus rauasulatajale Ihameelele. „Nõudis enda viivitamatut taevasse kandmist.”

„Nad veel veetsetasid sansaaras, ajasid kokku rahva koosoleku, mis nõudis neile kohta Jeesus-Ristuse juures,” tuli rahasepp Hüvalemale meelde.

„See Neeva-Nevski saab järgmises elus tolmuahviks, see Tverdilo pika sabaga vesirostiks,” lausus Bogdo.

„Vaesekesed! Mul on neist jumala kahju,” tundis Päeva kaasa.

„Ei ole vaesekesed,” vaidles Bogdo. „Nende unistus täitub, nad hakkavad elama Konstantinopolis või, nagu nad ise ütlevad, Tsargradis.”

„Kuidas nad üldse lõpu leidsid?” küsis peakuningas Hüvameel. „Minu külalised ikka.”

„Lõpu? Lõppu ei olemaski.

Aga nemad kaks läksid Peipsi peal uuesti rappima,” teadis kõiketeadja Bogdo. „Truvorilt tuli Sineusele alla tuult paha haisu, Nevski pidas seda sihilikuks enda solvamiseks, põkkas laevad ning tormas kätega rääkima. Truvori tekil kakles võrdne võrdsega, võrdset ka asi lõppes – mõlemad kukkusid järve ja uppusid.”

Olgu täpsustuseks märgitud, et Bogdo kirjeldatud episood on jõudnud koguni akadeemilisse historiograafiasse ning püsib seal tänaseni – Jäälahingu nime all. Ainult Neeva-Nevski hukkamise on leetopiisets maha vaikinud, leiutanud suurvürstile hilisemaidki tegevusi ja iseenesest mõista võidukaid.

Mõnes käsitluses on see mahtra liitunud varem mainitud lahinguga Omovožkal (Emajõel), neid peetakse üheks lahinguks, teised jälle tõmbavad nende vahele paariaastase vahejoone. Igatahes oli leetopiisets Lavrenti sama tubli

fantaseerija nagu kroonik Henricus, me võiksime ametinimetused vabalt ära vahetada – leetopiisets Henricus de Lettis ja kroonik Lavrenti-Laurentius.

Olgu et kähmlus toimus – nagu meie väga hästi teame – õigeusklike endi vahel, olevat see nn Jäälahing kehtiva ajalootõe järgi määratud sajandeiks ida- ja läänekristluse mõjusfäärid.

„Ma julgeksin rääkida kassist,” ütles Hüvalem Bogdole väga viisakalt.

„Ma olen küll kõikvõimas, kuid Lembit tagasi niipea ei saa. Ta peab terve sansaararingi ära tegema, siis,” lubas Bogdo.

„Kui kaua see võtab?” küsis Hüvameel.

● Ainult Neeva-Nevski hukkamise on leetopiisets maha vaikinud, leiutanud suurvürstile hilisemaidki tegevusi ja iseenesest mõista võidukaid.

„Mitte eriti pikalt, nii umbes neli miljonit aastat,” kõlas vastus.

„Kas kiiremini ei saaks?” uuris Hüvameel.

„Kui forsseerida, siis kaks ja pool miljonit,” kostis Bogdo.

Ja siis juhtus ime, seda ka Bogdo jaoks.

Näuh, lendas juba järjest kitsenevast augupraost välja Lembi.

„Ma tulin ise, ma tulin, ilma et keegi oleks pidanud nõiduma,” teatas kass vurre paitades. „Ma tahan oma kohale.”

Päeva laskis käed lahti Üldemele ja Aabu ümbert ning Lembi hüppas helgusemandale süle.

„Ma otsustasin, et ma lepitan teid Lembituga ära. Valitsegu lõuna- ja põhjaosariikide vahel igavene sõprus,” ütles lumivalget karva punasilm ning keegi ei imestanudki selle üle, et kass räägib inimkeeles.

Kuidas oli see võimalik? Aga sellepärast, et Päeva oli temaga tublisti pedagoogivaeva näinud.

Lõpp

63. osa

Kui kodust kord laia maailma...

Järgmises Lääne Elu numbrist algavad järjejutuna Elmar Veskeri (1928–2017) mälestused.

Lõuna-Läänemaalt Rame külast pärit Elmar Vesker oli suure osa oma elust seotud spordiga – ta harrastas seda ise ja spordiga olid seotud ka tema töökohad. Hiljem töötas ta Laelatus metsavahina ja hooldas puisniitu.

Laupäeval, 2. novembril möödub täpselt 75 aastat sellest, kui Läänemaal Rame külas ja Selglaiul arreteeriti KGB organiseeritud Rootsi põgenemise katsel 11 inimest, nende hulgas ka Elmar Vesker.

Peale Elmar Veskeri surma tema pabereid korras tades leidis abikaasa Laine Vesker kirja pandud mälestused põgenemiskatselt ja edasises teekonnast, kuni jõudmiseni sunnitöölaagrisse.

Need mälestused nüüd Lääne Elu avaldabki.

ARRIVA OÜ	... POROŠENKO	MÄGI-PARTISAN (A.J.)	ULATUSLIK	SIIMENS	TURU-VÄLJAK VANA-KREEKAS	ITAALIA VUTIKLUBI	VILETS	NOOT	TÄHESTIKU ESITÄHT	VÖRK-PÜUNIS	ALA-VÕI ÜLAJÄSEME OSA
JUUKSEHOOLDUSVAHEND							(TUBLI) NINNA TÕMMATUD ANNUS				
PSEUDO-				INGLISE KULDMÜNT MILLEGI PEAL PAIKNEMINE					IMESTAV ÜTLUS GILJAKK		
LIBÜA PEALINN								NORRA MAAKOOD USA KIRJANIK			
NOOT			ERANDEID MITTEOMAV PUIDUMASSI MÖÖTÜHIK								
KÜTUSE PLAHVATUSKINDLUSE ISELOOMUSTAJA										LEHT SPORTLASE JUHENDAJA	
...KOLA						KORDA-SAADETU ETTEVÕTETE KOONDIS					
KUMMULI											
UMBES		HOLMIUM MEELELISUS			PARASIT-PUTUKAS BELGIA HELILOOJA				RUTEENIUM JUMALUKE!		
EESTI END. KEELE-TEADLANE (EESN+N)											MAA KUJULE VASTAV KUJUND (ASTR.)
EGOISTLIK							... VILBRE LIND				
ASESÕNA								...AUTO			
KERGE LÖÖK								JALANÕU NINAOSA			
SENT		...SAMMUL (AEGLA SELT) PROUA ITAALIAS				JÄRV SOOMES A. SAALI JUTUSTUS					
MÕISTE-						VEELIND NIKKEL					DETSI-VAHAEG
MUDANE											HALASTUS
TINA			JOGURT ON ...TOODE ÜHESUGUSED TÄHED			MAJANDUS-POLIITIKA VENEMAAL SAKSA K EESSÕNA			KAKSIK-VOKAAL VALU-HÄÄLITSUS		
KAVAL...						TIMPAN LITER					
KRISTLUSE LEVINUMISUSUTUNNISTUS											

KUHU MINNA

● KINO

Haapsalu kultuurikeskuses: „Aeg elada” – 31. okt kl 17.30, 5. nov kl 19.30, 9. nov kl 13. „Venom: viimane tants” – 31. okt kl 19.30, 2. nov kl 13. „Kelly: kellegi teise unistus” – 1. nov kl 17.30. „Protseuur” – 1. nov kl 19.30, 7.–8. nov kl 19.30.

● MUUSEUMID

Haapsalu linnuse muuseum K-P 10–18. linnus.salm.ee.

Iloni Imedemaa teemakeskus K-P 11–17. www.salm.ee.

Haapsalu raekoda R-P 11–17. www.salm.ee.

Raudtee- ja sidemuuseum K-P 11–17. www.salm.ee.

Ants Laikmaa muuseum (Kadarpiku küla, Lääne-Nigula): R-P 11–16. www.salm.ee.

Rannarootsi muuseum (Sadama 32, Haapsalu): T–L kl 10–16. Muul ajal ettetellimisel, tel 5562 3993. www.aiboland.ee.

Rõude muuseum

1. oktoober – 1. mai avatud ettetellimisel roudemuuseum@gmail.com või telefonil 5683 1203, Maie.

Lihula muuseum on avatud 1. mai – 30. september T–L kl 10–17. Tel 509 9663. E-post: lihulamuuseum@laaneranna.ee.

Hanila muuseum: ekskursioonid etteteatamisega. Tel 509 9663. E-post: hanilamuuseum@laaneranna.ee.

● NÄITUSED

Lasteraamatukogus (Wiedemanni 11): näitus „Sel päeval” 31. oktoobrini. Oksana Drachkovska illustratsiooninäitus „Värvid kevadest sügiseni”.

Haapsalu linnagaleriis (Posti 3): 2. nov kl 14 Tiiu Randmann-Mihkla performance'i „Ma su pisaraid ei usu” avamine. Galerii avatud K–P 12–18.

Haapsalu kultuurikeskuses (Posti 3): TLÜ Haapsalu kolledži „Loominguline peatus: Haapsalu” 31. oktoobrini.

Haapsalu kunstikoolis

(Jaani 2): majagaleriis 16. novembrini Haapsalu kunstiklubi sügisnäitus. Galeriid avatud T–R 14–18, L 12–16. Tasuta!

Haapsalu pitsikeskuses

(Karja 25): 1.–31. oktoobrini avatud viinakuu näitus „Pits on ees”. Keskus avatud T–R 11–16, L 11–15.

Kullamaa kultuurimaja galeriis: „Legendaarne haridusjuht Jüri Uus-talu” ja „Silla kooli lugu”. Näitused jäävad avatuks 29. detsembrini.

● TEATER

Haapsalu kultuurikeskuses: 6. nov kl 19: stand-up „Tõnis ja Kait”, piletid 25/20 € Fientas.

● KOHTUMISÕHTU

5. novembril kell 12 toimub kohtumine Mati Kaaluga muusikakooli saalis. Kõik huvilised on oodatud. Läänemaa invaühing

Läänemaa toidupank kogub toitu puudust kannatavate leibkondade toetuseks Haapsalus ja Läänemaal.

Et toiduabi saada, võta ühendust kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötajaga.

Aitame koos!

Tel 5355 4330

Raamatusirius!

KÜLAS KAIE ILVES JA TAKINADA

Hingedpäeva hommik on täpselt õige aeg, et tutvuda viruskiemand Amandaaga, kellel on nii kohutav hirm, et ta kükitaks lausa päev läbi põõsas! Kirjanik Kaie Ilves ja kunstnik Takinada räägivad, kuidas Amanda raamatusse sai.

2. novembril kl 11 Haapsalu lasteraamatukogus

Loe veebis online.le.ee.

Toimetuse aadress:

Posti 30, 90504 Haapsalu.
Toimetus 473 7222,
kuulutused ja reklaam 473 7111,
e-post info@le.ee, reklaam@le.ee
Kodulehekül: www.le.ee

Peatoimetaja Kaire Reiljan
Toimetajad Kaie Ilves, Urmas Lauri,
Malle-Liisa Raigla, Andra Kirma
Keeletoimetaja Riina Tobias
Küljendaja-kujundaja Tiina Kelviste

Reklaamitoimetaja Elina Lumeste
Kliendihaldur Mai Sarv

Väljaandja OÜ Lääne Elu: Posti 30, 90504
Haapsalu, tel 473 7222
Trükitud Printallis

Pangakontod
Swedbank EE18 2200 2210 1567 8031,
SEB EE62 1010 6020 0251 5004

Kojukandeprobleemid:
tel 661 6616, info@omniva.ee.

Toimetusel on õigus kirju ja kaastöid toimetada ja selguse huvides lühendada ning valikuliselt honoreerida. Kaastöid ei tagastata ega retsenseerita. Kaebuste korral ajalehesisu kohta võib pöörduda Pressinõukogusse pn@eall.ee.

OST

**OSTAME KASVAVAT
VÖSA ÜLE EESTI!**

Lisainfo telefoni
+37256487816 või meili
info@kervil.ee teel.
KERVIL OÜ

Ostan autosid, seisukord ei ole oluline. Tel 553 1989.

MÜÜK

LEHMA KÕDUSÕNNIK 30 l /kott
KUIV KÜTTEPUU 30, 40, 50 cm
võrkkotis. Tammaru Farm,
info 523 8852, tg.ee.

PUIT

Müüa kuiva, toorest ja metsakuiva
puud, transport. Tel 505 5203.

Müüa ehituslikku saematerjali ning
voodri- ja põrandalauda. Vedu tasuta.
Tel 528 2268.

Vedu hinnas. Müüa kuiva ja märga
küttepuid. Pikkus vastavalt soovile.
Tel 5666 0431.

Müüa 3meetrist küttepuid: must
lepp, hall lepp, kask koos
kohaletoomisega, miinimumkogus
15 tihumeetrit.
Lisainfo tel 5829 3564.

Müüa küttepuid koos veoga.
Info 5687 3966,
timberexpert@online.ee.

KINNISVARA

Soovin osta korteri Haapsalu linnas:
60 m², puitmajas, võib remonti
vajada. 527 1728.

TEENUS

Viin ära vanarauda, oksi, ehitus-
prahti, mööblit jm. Teen lammutus-
ja ehitustööd, puude langetamine ja
muud tööd. Tel 5802 9660.

Korstnapühkimisteenus ja
tõmbeprobleemide lahendamine.
Korstnapitside ehitus ja remont.
Tel 5342 2642.

Ohtlike puude raie, võsalõikus ja
kruntide puhastus võsast. Helista
julgelt ja leiame lahenduse.
Tel 5623 0373, Randy.

Võtame vastu üleliigsed raamatud.
Tuleme ise järele. 5615 5175.

Korstnapühkimine ja pottsepatööd.
www.laanekorsten.ee.
Tel 553 1826.

KOOLITUS

Fixum Autokoolis
algab 23.11.2024

VEOAUTO- JA BUSSIJUHI
TÄIENDÕPPEKURSUS.

Info tel: 511 8111.

TÖÖPAKKUMINE

Haapsalu Linnahoidlus OÜ
ootab liituma oma tegusa
kollektiiviga
heakorratöölisi
Haapsalu promenaadile ja
vanalinna.

Kandideerimiseks võtta
ühendust: Krista Vilt;
kristavilta@hlhoidlus.ee;
tel 5385 8620.

Linnamäe Lihatoöstus AS
otsib
**VORSTISEGUDE
VALMISTAJAT.**

Sobib sulle, kui:

- omad teadmisi ja oskusi
värskelt liha käitlemises;
- oled kiire ja korrekne ning
pead lugu puhtusest;
- oled süsteemne ja
tulemustele orienteeritud
meeskonnaliige.

Kasuks tuleb varasem
töökogemus samas
valdkonnas.

Töö kirjeldus:

- vorstisegude valmistamine;
- segumeistri abistamine;
- nõutud dokumentatsiooni
korrahoold;
- vorstisegude kvaliteedi
jälgimine.

Pakume sulle:

- ühist lõunat;
- võimalust areneda koos
ettevõttega;
- põhjalikku tööalast
väljaõpet;
- tänapäevaseid
töövahendeid ja -tingimusi;
- täistööaega (kell 6–14.30);
- professionaalset ja
toetavat meeskonda;
- soidukompensatsiooni ja
sporditoetust.
Saada oma CV
risto@linnamae.eu.

TEATED

**Vastavalt Konkurentsiameti
otsusele 8.10.2024
nr 9-3/2024-025 kehtivad
AS Matsalu Veevärk
teeninduspiirkonnas alates
1.12.2024. a. järgmised
teenusehinnad
(Eestis kehtiv käibemaksu
standardmäär on 22 %):**

- vesi 1,78 (km-ta) / 2,172
(km-ga) EUR
- kanalisatsioon 2,21
(km-ta) / 2,696 (km-ga) EUR
- vesi ja kanalisatsioon
kokku 3,99 (km-ta) / 4,868
(km-ga) EUR

Toimetus kuulutuste sisu eest
ei vastuta.

Hoia end kohaliku eluga kursis, telli Lääne Elu

Kirjuta le@le.ee
või helista 473 7222
E-R 8-1630.

Andres Ammase

ANDRES AMMASE
FOND

HAAPSALULE PÜHENDUNUILE

Kooliõpetaja, ajakirjaniku, poliitiku ja dirigendi

Andres Ammase (1962–2018) mälestuseks

Eesti Rahvuskultuuri Fondi juurde loodud

Andres Ammase fond annab välja **nelja stipendiumi**:

- Andres Ammase stipendium Läänemaal ja Haapsalule
pühendunud inimesele • väikese lugeja stipendium
(koos Haapsalu lasteraamatukoguga) • noore sportlase
stipendium lootustandvale sportlasele ja tema treenerile
- Anneli Ammase hea ajakirjanduse auhind
maakonnalehe ajakirjanikule

Annetuse saaja:

SA Eesti Rahvuskultuuri Fond

Pangakontod:

EE117700771000664610 LHV Pank

EE672200221001101347 Swedbank

Selgitus: annetus Andres Ammase fondi ja

stipendium, mille heaks annetakse

PS Annetused on tulumaksuvabad

Täname Andres Ammase fondi toetamise eest!

Toimetus avatud E-R 8-16.30.

Kui Sul on probleem
või pole oma muret
kellegagi jagada,
on Sul võimalus
abi saada

**LÄÄNEMAA
KRIISIABIKESKUSEST**

Psühholoogiline nõustamine
515 9572 / 5560 2367

Esmatasandi
psühholoogiline kriisiabi
(eesti k) - 5671 4273

Esmatasandi
psühholoogiline kriisiabi
(vene k) - 552 0094

Nõustamine toimub telefoni
teel, veebis või asukoht
kokkuleppel nõustajaga,
sh Kastani 7, Haapsalu.

Täpsem teave
laanemaakriisiabikeskus.
weebly.com/

**Kas nägid või kuulsid
midagi huvitavat?**

Saada vihje veebis www.le.ee
või meiliaadressil info@le.ee.

**HOOLI
RASKUSTESSE
SATTUNUD
PEREDEST!**

Läänemaa Abikassa
ootab heade inimeste
ja organisatsioonide
annetusi, et toetada
raskustesse sattunud
peresid Läänemaal.
Annetusi saab teha MTÜ
Läänemaa Abikassa
kontole
EE592200221046665398,
Swedbank AS.
Teave veebis
www.abikassa.ee.
E-post laanemaa.
abikassa@gmail.com.

HINGEVIUL
MATUSEBÜROO

BÜROO AVATUD E-R 10-15
KALMISTU TN 3A, HAAPSALU
TEL 58 503 340 (kontor),
5846 1111
www.hingeviul.ee
info@hingeviul.ee

Matusekorraldus Haapsalus ja Läänemaal,
matuseteenused ja -tarbed,
tuhastamine, haua- ja urnimatused,
lahkunu transport surnukuuri
(24/7 tel 58 007 504)

Teostame hauaplatside renoveerimis- ja
hooldustööd Haapsalus ning Läänemaal.
Müüme hauakive ja -piirdematerjale.
Hinnapakumine ja info:
hingeviul@gmail.com / 58 503 340

Tuul puude ladvus tasa kiigub,
me väikses leinas langetame pea...

Kauaaegset Rakvere Sidesõlme
asejuhatajat
HELMI ÖUNAST
1.11.1934–30.10.2024
mälestavad endised kolleegid
Maria, Eve, Eda, Helgi.

Avaldame kaastunnet tütre
perele, lastele ja lastelastele.

TIINA LAOS

Mälestame head majanaabrit,
siiras kaastunne omastele.

Korterühistu Lihula, Ristiku 4

Mälestame lahkunud
TIINA LAOST.
Südamlik kaastunne
lähedastele.

Tiit ja Rein peredega

Sügav kaastunne Vahurile
kalli isa
RALF KORPE
kaotuse puhul.

Swecon AS kolleegid

Aeg peatus,
hingest sai täheksild.

Südamlik kaastunne Tanelile
perega kalli ema
TIINA LAOSE
kaotuse puhul.

Töökaaslased Connecto Eestist

KÜ Nigula tee 12 mälestab
RALF KORPET
ja avaldab kaastunnet
omastele.

Tuul puude ladvus
tasa kiigub,
me väikses leinas
langetame pea...

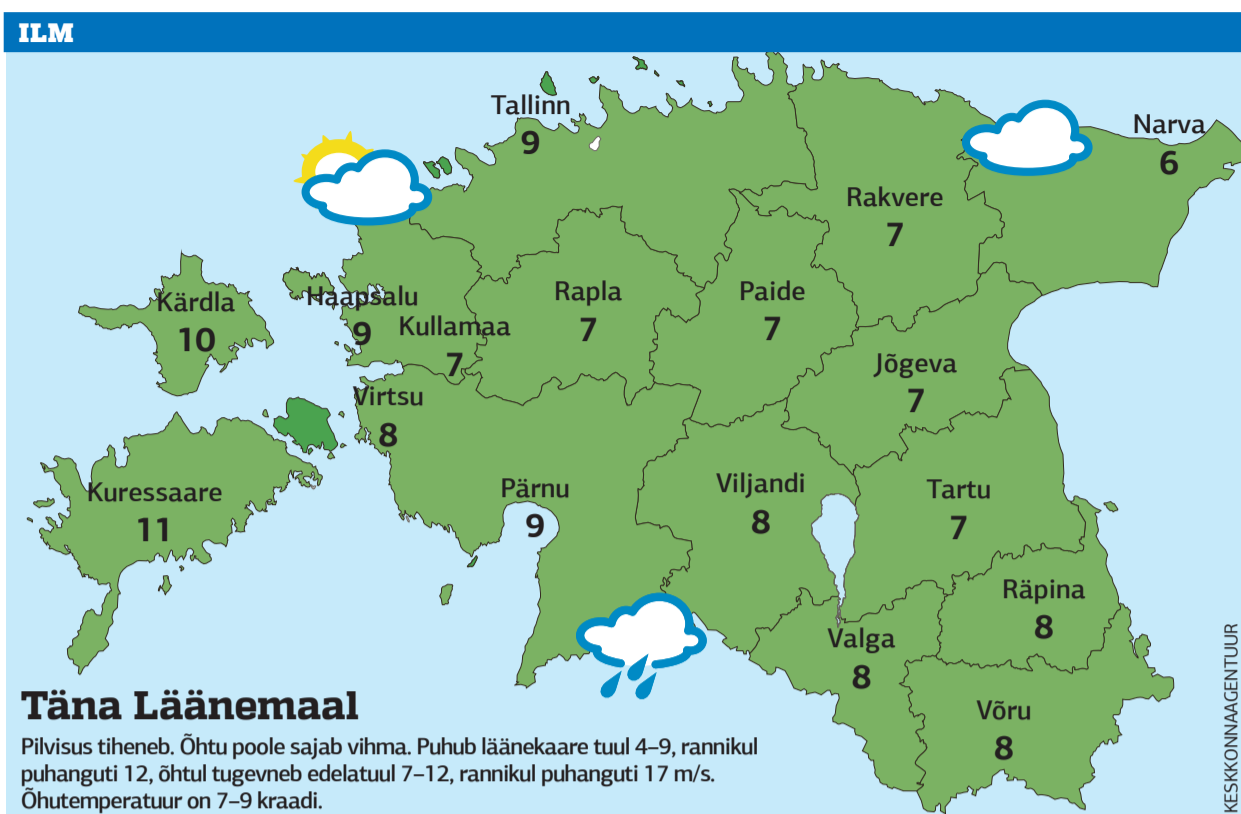
Ühing andis välja haapsallase kalendri

Eesti ornitoloogiaühing andis välja 2025. aasta linnukalendri, mille fotode autor on haapsallane Kauro Kuik. Kuik ütles, et ettepaneku tegi talle ühing, Kuik valis välja ja saatis 36 fotot, millest ühing omakorda valis tosina. Kalendri kaanepildiks sai 2016. aastal Haapsalu veepuhastusjaama juures üles võetud punarind lumise kadakaoksa peal, roosaka tausta tekitas loojanguvalguses kontpuuvõsa.

„Selliseid hetki juhtub üliharva, kus kõik langeb kokku,” märkis Kuik. Haruldasmatest sulelistest pääses kalendrisse Puises kohatud võõrkakk, kes meil ei pesitse. „Siis mänsak, võibolla igauks ei teagi, et selline lind on olemas, ja kakulistest kõrvukratsu poeg,” ütles Kuik.

Jaanuarikuud ilmestab kormoran, aasta lind 2025. Kalendrit saab tellida ornitoloogiaühingu poest, aga see peaks jõudma ka raamatukauplustesse.

KAIE ILVES

Reede	öö päev	Laupäev	Pühapäev	Esmaspäev
9°...12°	3°...5°	1°...10°	4°...5°	
lääne-, loodetuul 6–12 (18) m/s	loodetuul 5–14 (22) m/s	lääne-, loodetuul 7–14 (21) m/s	loodetuul 8–19 (22) m/s	

ISSN 1406-1430

VAATA KA
WWW.LE.EE

KASTANI

Iga päev 8-22

Koduviiner, Maks ja Moorits 500 g	2.98/kg	1.49	tavahind 2.29
Seahakkliha, Maks ja Moorits 500 g	5.80/kg	2.90	tavahind 3.99
Vanillijäätis Premia, laktoosivaba 0,5 l	2.98/l	1.49	tavahind 3.99
Kodune kurk, Põltsamaa 680 g	2.63/kg	1.79	tavahind 2.99
Kommikarp Maiuspala 350 g	14.26/kg	4.99	tavahind 7.50

METSA

Iga päev 8-22

REINPAUL
OSTAME KASVAVAT ja LADUSTATUD VÕSA
Raiume võsast puhtaks kraavid, tee- ja põlluääred, lepikud, haavikud jne.
Info tel 5593 3899, kaido@reinpaul.ee
www.reinpaul.ee

Siin võiks olla sinu reklaam!
Tellimiseks võta ühendust reklaam@le.ee

Üllata oma lähedasi
Lääne Elu
kinkekaardiga!
Kõige kallimale
Kinkokaart 12 kuud

Ennetavad tervisekontrollid Haapsalus

6. novembril kl 9.00-15.00

Proovivõtubuss asub Rannarootsi Keskuse (Rannarootsi tee 1) parklas

Meie juures saad:

- Osta erinevaid tervisekontrolli pakette, üksikanalüüse ja kinkekaarte
- Anda kohe ära ka vereproov

Teenindame eelisjärjekorras broneeringuga kliente.

Broneeri aeg minu.synlab.ee

TEGEVUSLUBA.L03986.2417

EN GARDE
ENDEL NELISE FOND
ANDEKATE NOOR-VEHKLEJATE ARENGU JA ENESETÄIENDAMISE TOETUSEKS

Tänu Endel Nelisele on Haapsalus vehklemisega tegeletud juba üle seitsmekümne aasta. Haapsalust on pärit pikk rida tippvehklejaid, kes on võitnud medaleid kõikides vanuseklassides kõikvõimalikel tiitlivõistlustel olümpiakullani välja.

Annetuse saaja: Sihtasutus Eesti Rahvuskultuuri Fond
Arvelduskontod:
EE117700771000664610 LHV Pank
EE672200221001101347 Swedbank
Selgitusse märkida: annetus Endel Nelise fondi

Pole mingit kõhklemist, toeta vehklemist!

HOLM

www.holmbank.ee

Finantsteenuse pakkuja on Holm Bank AS. Tutvu lepingu tingimustega ja pea nõu asjatundjaga. Kredidi kulukuse määr on 29,83% aastas järgmistel näidistingimustel: krediidilimiit 2 000 €, fikseeritud intress 24,00% aastas, tagasimaksete summa 2 503,41 €. Määr on arvestatud eeldusel, et krediidilimiit võetakse kohe täies mahus kasutusse ja makstakse tagasi igakuise tagasimaksena üheaastase perioodi vältel ning maksete kogusumma on 2503,41 €.

Naudi sügist Lääne Eluga!

Tellimiseks võta ühendust le@le.ee, helista 473 7111 või tule toimetusse aadressil Posti 30, Haapsalu.

